

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
KOMISIJA ZA VARSTVO GORSKE NARAVE
USPOSABLJANJE ZA VARUHA GORSKE NARAVE

Seminarska naloga
ALPSKI VRTOVI V SLOVENIJI

Mentor: Marijan Denša
Avtorica: Simona Pogač

avgust 2025

KAZALO VSEBINE

UVOD.....	2
1. ALPSKI VRTOVI.....	3
1.1. ZGODOVINA ALPSKIH VRTOV V SLOVENIJI.....	3
1.2. ALPSKI VRT - TERMINOLOGIJA.....	4
1.3. NALOGE IN POMEN ALPSKIH BOTANIČNIH VRTOV	5
2. ALPSKI VRTOVI V SLOVENIJI.....	6
2.1. ALPSKI BOTANIČNI VRT JULIANA.....	6
2.2. ALPSKI VRT GOLTE	9
2.3. BOTANIČNI VRT POD ČRNO PRSTJO – BOTANIČNA POT ZA LISCEM	10
2.4. BOTANIČNI VRTEC NA VELEM POLJU – ALPINETUM B.HACQUETA.....	11
2.5. ALPSKI VRT NA LAJNARJU	12
2.6. VELIKA PLANINA - ALPSKI VRT V NARAVI	13
2.7. SKALNJAKI ZNOTRAJ BOTANIČNIH VRTOV	14
3. PRIMERJAVA ALPSKIH VRTOV IN NJIHOVI IZZIVI	15
4. CVETKOVA POT – PREDLOG POVEZAVE ALPSKIH VRTOV	17
5. ZAKLJUČEK.....	19

UVOD

V bližini mojega doma se nahaja Alpski vrt Golte. In prav ta je razlog za tematiko moje seminarske naloge. Vsakokrat ko moj korak zaide med opuščene gredice in stezice tega alpskega bisera sredi Mozirske planine, se žalostna vračam domov. In se sprašujem...

Katere alpske vrtove pa sploh imamo v Sloveniji? S kakšnimi izzivi se spopadajo? Zakaj so nekateri opuščeni? Kakšen je namen alpskih vrtov? Kakšne naloge opravljajo? Zakaj je pomembno, da se redno vzdržujejo in ohranijo? Kdo jih vzdržuje?

Zato je **cilj moje seminarske naloge zbrati podatke o alpskih vrtovih v Sloveniji**. Pogledati v zgodovino, saj zametki alpskih vrtov na našem ozemlju segajo kar 240 let nazaj. Približuje pa se tudi leto 2026, v katerem bo naš najbolj obiskan in poznan Alpski botanični vrt Juliana v Trenti praznoval častitljivih 100 let. Kar je še dodatni razlog, da se posvetimo alpskim vrtovom, njihovu pomenu in nalogam.

Osrednji del seminarske naloge bo opis predstavljenih alpskih vrtov in izzivov, s katerimi se srečujejo. Moj prispevek za večjo prepoznavnost alpskih vrtov pa **je glavni namen seminarske naloge. To je način, kako povezati alpske vrtove za boljše ozaveščanje o njih.**

Kot bodoča varuhinja gorske narave se zavedam, da so alpski vrtovi pomemben del spoznavanja in varovanja gorske narave. Zato jih je treba ohraniti v dobrem stanju tudi za prihodnje rodove.

1. ALPSKI VRTOVI

»Kaj odlikuje alpsko rastlinje? Skromna, pritlikava rast, zunanji izgled rastlin, znak prilagojenosti na kratko vegetacijsko dobo. Rastline se stiskajo k tlam, ker le nizke rastline so kos viharjem in plazovom, potrebujejo pa tudi dosti manj vode in hrane. Poseben čar dajejo alpskim cvetlicam živobarvni cvetovi, ki kraljujejo nad skromnim rastlinskim telescem. In prav živobarvno cvetje ima med planinci največ občudovalcev. Večinoma pa se planinci ne zadovoljijo le z občudovanjem alpskega cvetja. V kakšen ponos je planincu planika za klobukom, saj je postala zelo redka in se je umaknila v težko pristopno skalovje. Marsikoga namreč zamika, da bi presadil v svoj vrt vsaj delček te lepote.« Inž. Anka Vinšek zapiše v Planinskem vestniku leta 1962.

In to je bil eden izmed glavnih razlogov za nastanek alpskih vrtov. Ozaveščanje ljudi.

1.1. ZGODOVINA ALPSKIH VRTOV V SLOVENIJI

Za prvi alpski botanični vrt v Sloveniji velja alpinum, ki ga je na svojem posestvu na Brdu pri Kranju v letih 1785-1790 uredil Karl Zois, eden prvih raziskovalcev našega rastlinja. Leta 1810 je bila v Ljubljani ustanovljena prva naravoslovna znanstvena ustanova Botanični vrt. Poleg drugih vrst je imela prostor tudi za visokogorske rastline.

A prvi pravi alpinum, postavljen v naravno okolje, je Juliana v Trenti. Leta 1926 jo je ustanovil Albert Bois de Chesne, gozdarski inženir iz Trsta.

Že pred drugo svetovno vojno so nameravali narediti alpinum ob Češki koči, na Begunjščici in na Velem polju. V sredini petdesetih let je začelo Turistično društvo Radovljica s pomočjo članov Gorske straže Planinskega društva Radovljica urejati botanični vrt v dolini Draga pod Begunjščico. Po nekaj letih je tudi njihova vnema popustila. Zamisli za alpske vrtove je bilo v tistem času veliko, v literaturi iz leta 1962 najdemo razprave o alpskem vrtu na Krvavcu, Velem polju, Veliki planini, na Bledu, v Dolini Triglavskih jezer in na Vršiču. In nekaj se jih kasneje uresniči.

Leta 1978 so uredili Alpski botanični vrt na Velem polju. Komisija za varstvo narave in Gorsko stražo pri Planinski zvezi Slovenije se je namreč odločila, da 200-letnico prvega pristopa na Triglav proslavi delavno in se obenem spomni tudi naravoslovca Baltasarja Hacqueta, ki je med prvimi raziskoval florotriglavskega pogorja.

Planinsko društvo PTT Ljubljana je v osemdesetih uredilo alpinum ob svoji koči na Vršiču na vhodni strani, kjer se začenja nekdanja vojaška cesta proti Erjavčevi koči. Vendar pa so imeli prizadevni gorski stražarji velike težave z ovci, pa tudi z obiskovalci, ki so rastline potrgali.

Leta 2002 so uredili Alpski vrt Golte, ki pa je žal kmalu začel propadati, a leta 2019 so ga obnovili.

Leta 2009, so ob 55. obletnici ustanovitve Planinskega društva Bohinjska Bistrica, uredili in odprli Botanično pot v Botaničnem vrtu pod Črno prstjo.

In leta 2022 so odprli Alpski vrt na Lajnarju.

1.2. ALPSKI VRT - TERMINOLOGIJA

Pri zbiranju podatkov za seminarsko nalogo sem naletela na različna poimenovanja alpskih vrtov, ki jih žal nisem uspela razrešiti. Botanični vrt, alpski vrt, alpski botanični vrt, alpinetum, alpinum, skalnjak.... Kako in kdaj jih ustrezno uporabljamo?

Uradne razlage so sledeče:

- *Botanični vrt* je ustanova, kjer so v študijske namene posajene različne rastline. Poleg tega namena so botanični vrtovi tudi priljubljeno mesto za sprehode v naravi, imajo pa še veliko drugih pomembnih nalog. Botanični vrtovi so največkrat pod okriljem univerz. (Leksikon Cankarjeve založbe, 1988)
- *Alpinetum* in *alpinet* je smotrno razporejen nasad alpskih rastlin za študijske namene ali za okras. (Fran – SSKJ)
- *Skalnjak* pa je smotrno razporejen nasad rastlin med skalami, kamenjem za študijske namene ali za okras. (Fran - SSKJ)

Na portalu hribi.net v Gorniškem slovarju je:

- **alpinétum** (-a,m) umetno urejen nasad ali vrt, v katerem so zasajene alpske rastline, značilne za gorska območja, z namenom predstavitve, izobraževanja ali znanstvenega proučevanja. Običajno se nahaja v botaničnih vrtovih ali na območjih, kjer posnemajo naravne razmere alpskega okolja.
- **skalnjak** (-a,m) pa je manjši urejen prostor, običajno vrt ali nasad, ki posnema naravno skalno okolje in je namenjen gojenju alpskih ali drugih rastlin, prilagojenih na skalnata tla. Pogosto se uporablja v okrasne namene ali za botanične študije, pri čemer se med skalami ustvarijo pogoji, ki spominjajo na gorsko okolje.

Vzorčni primer **alpskega botaničnega vrta** in najbrž edini, ki lahko nosi to ime **pri nas je Juliana v Trenti**. Alpski botanični vrt ima praviloma strokovno ustanovo, ki skrbi zanj, uradnega upravljalca in ni namenjen samo občudovanju alpskih rastlin, temveč tudi preučevanju, ohranjanju in izobraževanju. Alpski botanični vrt namreč zahteva nenehno skrb, pa tudi posebna dovoljenja za ravnanje z zavarovanimi rastlinami, če jih kdo želi presajati in naravnih rastišč. In vse to Alpski botanični vrt Juliana ima.

Menim, da bi področje terminologije alpskih vrtov zahtevalo še veliko dodatnega raziskovanja, saj na tem področju ni nobene doslednosti. Zato sem se odločila, da bom v nadaljevanju seminarske naloge uporabljala uradna poimenovanja za predstavljene alpske, botanične ali alpske botanične vrtove.

Vse skupaj pa bom imenovala *alpski vrtovi*, kar se mi zdi še najbolj smiselno.

1.3. NALOGE IN POMEN ALPSKIH BOTANIČNIH VRTOV

Že v prejšnjem stoletju so zaradi pretiranega nabiranja gorske flore videli velik potencial v alpskih vrtovih. Ing. Anka Vinšek v svojem članku v Planinskem vestniku v letu 1962 zapiše:

»Za uspešno zaščito alpske flore je važno, da se obiskovalci planin spoznajo na privlačen način z življenjem alpske flore. Gotovo je to najlažje v dobro urejenem in vzdrževanem alpskem botaničnem vrtu. Alpski botanični vrt ni le privlačna turistična atrakcija, paša za oči in barvni film, pač pa tudi živ muzej ogroženih redkih in sploh alpskih rastlin. Še več! Namen alpskega vrta je, da prikaže alpsko rastlinje v posameznih vegetacijskih prizorih iz narave, to se pravi, da ne prikazuje rastlin kot v nekaki herbarijski zbirki po družinah, pač pa značilne rastlinske združbe v zanje značilnih pogojih in okolju, ki ga potrebujejo. Rastlinske združbe in poedinke so označene z imeni, obiskovalec se tako na lahek način seznani z njimi. Z razumevanjem bo obiskovalec nato opazoval rastlinje izven vrta in ga tudi čuval.«

Botanični vrtovi, kamor spadajo tudi alpski, imajo svoje naloge in pomenv družbi. Ima pa vsak botanični vrt svoje specifikke in se glede na to potem bolj posveča nekaterim nalogam in drugim manj.

V Sloveniji se večji botanični vrtovi povezujejo v Mrežo botaničnih vrtov in znotraj te mreže ima vsak vrt svojo specifiko. Od alpskih botaničnih vrtov je v to Mrežo vključena samo Juliana.

Pomembne naloge botaničnih vrtov so:

- **IZOBRAŽEVANJE:** rastline so označene s tablicami, da ljudi izobražujemo, kako kakšna rastlina izgleda.
- **OHRANJANJE REDKIH, OGROŽENIH IN ZAVAROVANIH VRST:** pri čemer je pomembno, da se ohranja lokalni genski material. Rastline v botaničnih vrtovih imajo običajno znano poreklo – lokacijo, kjer so bila nabrane in to je potem pomembna informacija, če se kam pošilja semena teh vrst.
- **VZGOJA IN RAZMNOŽEVANJE RASTLIN**
- **ZBIRKA SEMEN,** ki služi kot semenska banka za sajenje v samem vrtu kot tudi za izmenjavo semen.
- **RAZISKOVANJE:** v botaničnih vrtovih potekajo številne raziskave, od tega, kako določene vrste kalijo, kako se med seboj križajo ipd.

Alpski botanični vrtovi prikazujejo predvsem gorsko floro različnih območij.

2. ALPSKI VRTOVI V SLOVENIJI

2.1. ALPSKI BOTANIČNI VRT JULIANA

Alpinum Juliana leži v osrčju Triglavskega narodnega parka. Njegov **ustanovitelj Albert Bois de Chesne** iz Trsta si je leta **1926** za ureditev vrta izbral zemljišče na pobočju Kukle, severno od cerkvice sv. Marije in 30 m nad reko Sočo. Vrt je na nadmorski višini 800 m in **meri 2572 m²**. V njem uspeva okrog **700 različnih vrst rastlin**.

Pri ureditvi vrta so Albertu Bois de Chesnu svetovali različni strokovnjaki. Med njimi tudi dr. Julius Kugy, ki je ustanovitelju posredoval podatke o nekaterih nahajališčih redkih rastlin in predlagal, da bi bil **sprehod po vrtu botanično popotovanje iz doline na kak julijski vršac**. Vegetacijski pasovi naj bi si sledili tako kot v naravi. Vrt je poskušal urediti ekološko, po združbah, tako da bi posamezna gredica predstavljala izsek resničnega stanja v naravi, ves vrt pa pisan mozaik rastlinstva naših Alp. Kljub nekaterim pomanjkljivostim, ki se jim zaradi premajhne nadmorske višine in močnih vplivov Sredozemskega morja, segajočih po dolini reke Soče navzgor, ni mogoče izogniti, vidimo v njem najznačilnejše in najlepše predstavnike rastlinstva naših Alp, njihovega predgorja in tudi kraškega sveta. Lega Juliane ponuja boljše rastne razmere za kraške rastline kot visokogorske.

Po kapitulaciji Italije leta 1943 Albert Bois de Chesne ni imel več dostopa do vrta. Prirodoslovni muzej je skrb za vrt prevzel že leta 1949, a je s tem nekaj let kasneje prenehal. Leta 1962 pa je vrt dokončno prešel pod upravo Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Pod vodstvom prof. Cirila Jegliča in kustosa za botaniko Toneta Wraberja je bil preurejen. Poleg omenjenih sta za obstoj vrta še zlasti zaslužna Anton Tožbar in Ančka Kavš. Po 2. svetovni vojni je za obstoj vrta zaslužna botaničarka **dr. Angela Piskernik**, ki je poskrbela, da so slovenski botaniki pod njenim vodstvom vrt obnovili in **ga leta 1951 zavarovali** kot spomenik oblikovane narave. Uvrščen je med botanične naravne vrednote državnega pomena in je od leta 1990 naravni spomenik v Triglavskem narodnem parku.

Rastline so danes v Juliani razvrščene drugače, kot v času Bois de Chesna. V najvišjih in najbolj vročih predelih uspevajo rastline suhih kraški travnikov, alpske pa so bolj v srednjem delu. Tam lepše uspevajo. **Izzivi, s katerimi se srečujejo**, so vezani predvsem na podnebne spremembe, ki otežujejo presajanje in vzgojo rastlin. Imeli so že nekaj vetrolomov, ki so zelo hitro spremenili razmere v vrtu in zato je bilo potrebno zasaditev načrtovati drugače. Problem je tudi kader, saj vrtnarjev, ki bi živeli v Trenti, ni prav veliko. Imajo ogromno srečo, da Klemen Završnik, diplomirani inženir agronomije in hortikulture nadaljuje družinsko tradicijo. Vrtnarja v Trenti sta bila dolga leta njegova starša Marija in Jože Završnik.

Matjaž Kmecl je v *Zakladih Slovenije* zapisal: »To srečo ima Juliana, da jo že od rojstva naprej spremljajo ljubezen, vdanost in požrtvovalnost.« Dr. Nada Praprotnik, ki je Juliano vodila od leta 1975 do 2013, pa je poudarila, da v največji meri te besede veljajo kot priznanje vrtnarjem, katerih dela pravzaprav ne opazimo in vsaj ne cenimo dovolj.

OPISNI LIST o JULIANI – izpolnila Špela Pungaršek, Prirodoslovni muzej Slovenije

·Leto nastanka/ustanovitve: 1926

·Velikost, površina: 2575 m²

·Lokacija: zaselek Pri Cerkvi, 5232 Soča

·Nadmorska višina: 800 m

·Dostop: parkiranje možno pod vrtom ob cesti, ki povezuje Bovec in prelaz Vršič, vrt je del Soške poti, poleti pod vrtom ustavlja tudi turistični avtobus

·Lastnik zemljišča: Republika Slovenija

·Upravljavec in kontaktna oseba: Prirodoslovni muzej Slovenije, Špela Pungaršek

·Pogodba o upravljanju: nima pogodbe o upravljanju, saj je dislocirana enota muzeja

·Vir financiranja: kot del muzeja ga financira Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo

·Stanje: redno vzdrževan.

·Število vrst alpskih (ciljnih) rastlin: Vseh popisanih rastlin v vrtu je približno 700. V vrtu ne uspevajo samo rastline značilne za Alpe, pač pa tudi rastline suhih kraških travnikov.

·Najpomembnejše (glavne) vrste: V vrtu uspeva okoli 70 rastlinskih vrst, ki so v Slovenije zavarovane z Uredbo o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah in 12 vrst, ki so zavarovane po Habitatni direktivi (Natura 2000 vrste). Med njimi lahko omenimo alpsko možino, lepi čeveljc, šopasti repušnik, primorsko košeničico, navadno obročnico, rebrinčevolisto hladnikijo, idrijski jeglič, bratinski košutnik, Blagajev in dišeči volčin, Kochov in Clusijev svišč, ilirski meček, sibirsko, travnolistno, vodno, južnoalpsko in ilirsko peruniko, Sternbergov, Montpellierski, divji, tržaški in navadni klinček, navadno mastnico, vse vrste lilij, arniko ter mnoge vrste kukavičevk, telohov in zvončkov. V vrtu uspevajo tudi redke rastline slovenske flore, kot sta alpski in dvobarvni glavinec, lepničevolisti grintavec, Scopolijev repnjak, volnatodlakava smiljka in navadni zlati koren.

·Informativno gradivo:

Vrt ima spletno stran v slovenščini in angleščini <https://www.juliana.pms-lj.si> ter družabna omrežja <https://www.facebook.com/JulianavTrenti/>, na voljo so tudi zloženke v petih jezikih (slo, ang, nem, ita, fra). Na spletni strani je objavljen virtualni sprehod po vrtu: (<https://www.mojaslovenija.si/TriglavNationalPark/Juliana/uvod.html>) ter določevalni ključ z opisi 100 rastlin (https://www.juliana.pms-lj.si/app/uploads/2022/11/Juliana_Book_slo.pdf).

·Drugo (opomba):

Vrt je odprt vsak dan med 1. 5. in 30. 9., izven tega časa pa po dogovoru. Tekom sezone v njem potekajo javna vodenja in delavnice za otroke, po predhodni najavi so možna vodenja za napovedane skupine v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku. V vrtu obiskovalci s skeniranjem QR kode lahko prisluhnejo skratu Cojzku ali si preberejo informacije o uporabnih rastlinah v vrtu, o mahovih in lišajih ter živalih, ki jih lahko vidijo v vrtu in njegovi okolici. Za šolske skupine v vrtu pripravijo delovne liste ali tematske delavnice.

Slika 1: Alpski botanični vrt Juliana, julij 2025 (osebni arhiv)

2.2. ALPSKI VRT GOLTE

Golte, ki ležijo na vzhodnem robu Kamniško Savinjskih Alp, so visoka kraška planota z značilnimi kraškimi pojavi kot so večje in manjše vrtače, suhe doline, podzemne jame in naravna okna. **Alpski vrt leži na južnem pobočju** Okenc blizu Mozirske koče in se razteza na **1,4 ha**. Nadmorska višina **1380 m n.m.** daje temu območju značilnost subalpskega pasu. Značilna je izrazita razgibanost terena in živahnost pokrajine: ostri vrhovi, narezani ozki grebeni, naravni stolpi in prepadi. Obdobje vegetacije traja 6,5 mesecev, tla pa so sestavljena iz grebenskih apnencev in dolomitov. Širše območje obsega **krajinski park**, ki je bil razglašen leta 1986, del alpskega vrta pa se nahaja v bližini gozdnega rezervata, ki ga proučuje Biotehniška fakulteta. S postopnim širjenjem mej pašnikov za pašo goveje živine in konj ter začasnimi napajališči v obliki jezerc se je ta del preoblikoval v idilični predalpski svet, ki ga še posebej oblikujejo slikoviti prehodi in enkratni svet planinskega cvetja.

Idejo za Alpski vrt je dal Jože Skornšek, vrtnar in tedanji direktor Mozirskega gaja, udeležena pa se je s pomočjo strokovnjaka za alpske vrtove Miha Ogorevca ter tedanjega direktorja Golte, Marjana Preloga. Elaborat so izdelali leta 1996 pod vodstvom Cvetke Goličnik. Takrat je bilo v Evropi 8 gorskih alpskih vrtov, na Golteh pa naj bi bil najvišji. **Leta 2002** je projekt ugledal luč sveta. Ob večkratni menjavi lastnikov podjetja Golte, kateremu prioriteta je zimski turizem, je šel Alpski vrt v naslednjih letih skozi dobre in manj dobre čase. A leta **2019 so ga kompletno obnovili**. V vrtu je takrat uspevalo preko **70 gorskih rastlin**, ki so bile označene z opisnimi tablicami. Sprehod po vrtu pa ni ponujal le vodenega ogleda gorskih rastlin, pač pa tudi sprostitev na energetske točke. Energetske točke v Alpskem vrtu Golte je izmeril Franc Šturm, radiestezist, ki se ukvarja z raziskavami biopolja. Potrdil je, da ima območje zemeljsko energetske moč, ki je še posebej blagodejno vpliva na počutje ljudi in rastlin. V parku so uredili tudi točke za meditacijo, klopce za sprostitev in počitek ter holcerski bivak, ki je ponazarjal zgodovinsko povezanost tega kraja in življenja z gozdom. Alpski vrt Golte žal **v letu 2025 ni vzdrževan** in je zapuščen.

Slika 2: Alpski vrt Golte, maj 2025 (osebni arhiv)

2.3. BOTANIČNI VRT POD ČRNO PRSTJO – BOTANIČNA POT ZA LISCEM

Za zgodnji botanični sloves Črne prsti sta zaslužna predvsem Karel Zois in Franz Xaver Wulfen. Zanimanje je še naraslo po obisku saškega kralja in navdušenega botanika Friderika Avgusta II. leta 1841. Zatem so jo proučevali mnogi znani botaniki, ki so delovali na Slovenskem, med drugim tudi botaničarka dr. Angela Piskernik. Danes je Črna prst opredeljena kot del omrežja **Natura 2000**. Baška grapa je namreč znana po svoji izredni rastlinski pestrosti, zaradi katere so pobočja nad njo magnet za ljubitelje gorskega cvetja in raznovrstne flore. Po tem bogastvu prednjači prisojno pobočje Črne prsti, ki jo je alpinist in raziskovalec Julius Kugy označil za *alpski botanični vrt*, botanik Tone Wraber pa za *rastlinsko svetišče (sanktuarij)*. Njene cvetne preproge so najlepša na višku pomladi in zgodnjega poletja, kar je običajno v juliju. Je eno redkih nahajališč alpske močine, kar je zelo dragoceno.

Označevanje rastlin na naravnih nahajališčih si je zamislil Branko Zupan. Z Ivanom Vebrom sta popisala vse rastline in gravirala imena na tablice. **9. 7. 2009** so bile na Botanični poti prvič označene rastline. In prvi obiskovalci so bili udeleženci slovesnosti ob 55-letnici Planinskega društva Bohinjska Bistrica. Botanično pot za Liscem ureja skupina botaničnih navdušencev **PD Bohinjska Bistrica**, od leta 2011 pa jim v okviru Festivala alpskega cvetja pomaga tudi Turizem Bled. Prve tablice z imeni postavijo v sredini junija. Med sezono pot večkrat pregledajo. Ker vse rastline ne cvetijo hkrati, po potrebi premaknejo, zamenjajo ali odstranijo napise. V času najbolj bujnega cvetenja je označenih okrog 80 rastlin, **vse tablic je okrog 100**.

Botanična pot se začne pri Oražnovi koči na Planini za Liscem na nadmorski višini **1346m**. Že v njeni bližini vsako leto opremijo s tablicami nekaj najbolj značilnih rastlin za obiskovalce, ki ne morejo naprej proti Črni prsti. Planinci, ki nadaljujejo z vzponom, pa lahko vidijo celotno pot, do zaključka pri veliki skali na nadmorski višini **1550m**. In prav na koncu, na zadnji strani skale, se skriva še znamenita Zoisova zvončica. Seveda pa cvetja tu ni konec, do vrha Črne prsti je še marsikaj za videti.

Slika 3: Informacijska tabla Botanične poti Za Liscem (vir: splet)

2.4. BOTANIČNI VRTEC NA VELEM POLJU – ALPINETUM B.HACQUETA

Toliko botanične lepote, kot jo najdemo združene na majhnem skalnem hribu osamelcu nad Vodnikovo kočo na Velem polju, najdemo le redkokje. Zato ni čudno, da so si zagnani ljubitelji gorskega cvetja v okviru Gorske straže Planinske zveze Slovenije na tem mestu zamislili in leta 1978 uredili botanični vrt.

Alpski botanični vrt na Velem polju je posvečen Baltazarju Hacquetu (1739-1815), rudniškemu zdravniku v Idriji in znanemu naravoslovcu. Bil je eden tistih, ki je prvi odkril lepote slovenske gorske pokrajine. Leta 1777 je namreč kot prvi raziskovalec prehodil Dolino sedmerih jezer in se poskušal povzpeti na Triglav. Vzpon mu je uspel dve leti kasneje, leta 1779. V okolici Triglava je našel in leta 1782 opisal štiri znamenite cvetke in jih poimenoval po Triglavu: **triglavski dimek, triglavski svišč, triglavsko neboglasnico in triglavsko rožo.** Njegovo delovanje je bilo zelo obsežno, bil je tudi eden izmed pionirjev krasoslovja. Baron Karel Zois (1756-1799), eden prvih raziskovalcev slovenskega alpskega rastlinstva, se je prav pod Hacquetovim vodstvom navdušil za botaniko. In prav v Bohinjskih gorah je našel endemično **Zoisovo zvončico**, najbolj slovensko med alpskimi rožicami.

Ob 200. obletnici prvega vzpona na Triglav, so Hacquetu **20. avgusta 1978** odkrili spominsko ploščo nad Vodnikovim domom (**1817 m n.v.**) in ob njej uredili botanični vrt ali alpinetum. V Komisiji za varstvo gorske narave pri PZS so si zamislili njegov spomenik kot skromen botanični muzej v naravi.

Ob otvoritvi je prof. Tone Wraber zapisal: » *Na Triglavu čudovito rde Zlatorogove cvetke - triglavske rože, poleg njih pa odseva nebesna modrina v cvetih neboglasnice, sonce se blešči v zlatorumenih cvetovih dimka in nasičeni modrini žare svišči v trajen spomin prvemu raziskovalcu naših Alp - Baltazarju Hacquetu.*«

Botanični vrtec je v 47 –tih letih obstoja doživeljal sončne in oblačne dni, v zadnjih letih pa zanj zavzeto skrbi **Odsek za varstvo gorske narave PD Srednja vas in PD Bohinjska Bistrica** ob strokovnem vodstvu biologinje Marije Zupanc. Naredili so popis cvetja in postavili nove tablice ter delno preuredili poti. V popisu je **135 gorskih rastlin.** Botanični vrtec, pa čeprav se nahaja blizu ene najbolj obiskanih gorskih poti, je ostal skrit mnogim obiskovalcem. Tako lahko na majhnem prostoru nedaleč od vrveža Vodnikove koč v miru občudujemo neizmerno velik in pisan šopek gorskega cvetja, na katerem se pasejo številni opraševalci. Pa vendar ta droben dragulj naših gora lahko le odkrit služi svojemu namenu: spoznavanju, občudovanju in spoštovanju narave pod Triglavom.

2.5. ALPSKI VRT NA LAJNARJU

Alpski vrt na Lajnarju je najmlajši izmed predstavljenih, uredili so ga šele pred tremi leti. Nastal je amatersko, z navdušenjem in ljubeznijo do narave ponudnikov turističnih storitev na območju Soriške planine. Njegov namen je osveščanje ljudi, kako lepe in enkratne rastline rastejo na Soriški planini.

OPISNI LIST o LAJNARJU – izpolnila Polona Golija, Turistični center Soriška planina

- Leto nastanka: **2022**
- Velikost: cca 1000 m²
- Lokacija: Soriška planina - vrh Lajnarja
- Nadmorska višina: 1520-1550nmv
- Dostop: peš, z dvosedežnico Lajnar
- Lastnik zemljišča: Republika Slovenija, Sklad kmetijskih zemljišč
- Upravljavec in kontaktna oseba: **Turistični center Soriška planina d.o.o.**, Polona Golija
- Pogodba o upravljanju: NE
- Vir financiranja: lastna sredstva podjetja
- Namen ustanovitve: z namenom ozaveščanja in ohranjanja narave
- Stanje: vzdrževan
- Število vrst alpskih (ciljnih) rastlin: več kot 20
- Najpomembnejše (glavne) vrste: encijan, zlato jabolko, kratkodlaka popkoresa

Slika 4: Alpski vrt na Lajnarju (vir: splet)

2.6. VELIKA PLANINA - ALPSKI VRT V NARAVI

Velika planina niso samo nežno vijolični pašniki, posuti s cvetočim žafranom, ki v zgodnji pomladi privabljajo trume obiskovalcev. O Veliki planini govorimo kot o planini z bogatim naravnim alpskim rastjem travnatih pobočij in kraških kotanj. Prav posebno, pravljичno podobo pa planini pridajo posamezni osamelci macesnov in smrek, ki jih poimenujemo viharniki. Območje Velike planine v Kamniških Alpah predstavlja enega največjih sklenjenih travnatih območij. Značilnost tega območja je prepletanje rastlinskih sestavov, ki se ločijo glede na višinske pasove. Na Veliki planini sta zastopana predvsem spodnje gorski in zgornje gorski pas. Prvi se začne na višini 400m in na 1300m preide v zgornje gorski pas..

Velika planina je alpski vrt v naravi in njeno rastje lahko opazujemo po celotni planoti. Nimajo postavljenih tablic z imeni rastlin in informacijami o njih, tudi vodenih ogledov nimajo. Zato pa ljudi usmerjajo s čudovito **knjižico avtorice Andreje Pogačar Špenko: Velika planina - ALPSKI VRT V NARAVI** in podatki v njej.

Knjižico so leta 2022 posodobili in dodali novo rastlinje. V njej je zdaj podrobno predstavljeno kar **77 alpskih rastlin**. Poleg fotografije vsake vrste cvetoče alpske rastline, ki jih je prispeval Tone Špenko, je v knjižici za vsako podatek o imenu (latinsko, slovensko, domače), o družini, velikosti, natančen opis cveta, čas cvetenja, opis listov, vrsta rastišča in posebnosti. Tako obiskovalci lahko cvetje opazujejo 'samo - vodeno' in s pomočjo knjižice determinirajo - določijo alpske rastline.

Predstavljeni seznam obsega tako najbolj pogoste alpske cvetlice, med katere sodijo zelo drobne in komaj opazne ter tiste druge, ki so vidne že od daleč, kakor tudi tiste, ki so zelo redke in uspevajo na zelo omejenem območju. Med njimi so zajeti tudi **endemiti Kamniško -Savinjskih Alp**, ki so našli svoje rastišče na Veliki planini.

V knjižici je na vidnem mestu tudi opozorilo obiskovalcem, da so vstopili v občutljivo gorsko okolje. Da so na planino prišli kot gostje s prošnjo, da se tako tudi obnašajo. Da ne trgajo alpskega cvetja, da ne povzročajo hrupa, da ne motijo domačih živali na paši, kot tudi ne divjih živali, da ne hodijo v jame in brezna, da ne hodijo zunaj urejenih poti, da se s kolesi ne vozijo izven urejenih cest in da odpadke odnesejo s seboj v dolino. **Z željo, da obiskovalci s svojim ravnanjem pomagajo ohraniti lepoto, pristnost in neokrnjenost Velike planine tudi naslednjim generacijam. Kar je v bistvu tudi rdeča nit te seminarske naloge.**

Zato je izrek Ferdinanda Seidla, ki ga najdemo na naslovnici knjižice še kako na mestu: *»'Slepi smo hodili mimo dreves in zeli, kakor so hodili mimo veličine in lepote alpskega sveta, ko še ni bila razodeta. Sedaj štejemo rastlinstvo alpskega velegorja med njegov najodličnejši nakit...'«*

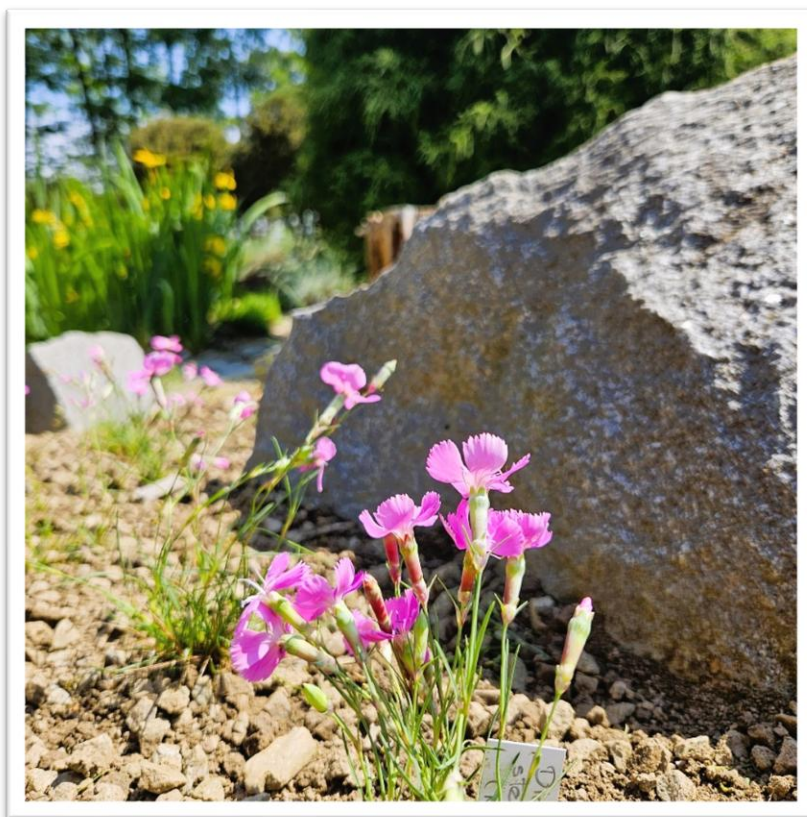
2.7. SKALNJAKI ZNOTRAJ BOTANIČNIH VRTOV

Nekaj vrst gorske flore si lahko ogledamo in občudujemo tudi na nižjih nadmorskih višinah, znotraj Botaničnih vrtov in arboretumov. To je še posebej dobrodošlo za osebe s posebnimi potrebami. Tu **so dostopni osebam npr. z gibalnimi težavami**, ki žal na strma pobočja ne morejo. Tako se lahko tudi oni spoznajo z delom gorskega rastlinstva in se naužijejo lepote gorske botanike.

Del **Botaničnega vrta Univerze v Mariboru** je tudi skalnjak z gorskimi rastlinami, ki so ga uredili v letu **2002** in **meri 973 m²**. Posebnost tega skalnjaka je, da ima tri oddelke. Grajen je namreč na treh matičnih kamninah, in sicer na apnencu, granodioritu in serpentinitu, v sredini pa so oblikovali habitat, ki posnema razmere na kraškem polju. Ti zelo različni deli skalnjaka posnemajo naravo, saj s preperevanjem kamnin nastajajo tla, ki predstavljajo specifična rastišča Slovenije. V njem lahko poleg ostalih rastlin občudujemo planinski bor, navadni kosmatinec, črni teloh, alpsko veleso, korenikasto in himalajsko krvomočnico, navadno jerebiko, makovec, beli šaš in beli narcis.

Največji izzivi, s katerimi se srečujejo pri vzdrževanju in urejanju skalnjaka, so nizka nadmorska višina in posledično premokre zime, da bi gorske rastline uspevale.

Skalnjake imajo še znotraj Botaničnega vrta v Ljubljani in v Arboretumu Volčji potok.

Slika 5: Skalnjak v Botaničnem vrtu v Mariboru (vir: splet)

3. PRIMERJAVA ALPSKIH VRTOV IN NJIHOVI IZZIVI

Najstarejši izmed predstavljenih alpskih vrtov je Alpski botanični vrt Juliana, ustanovljen daljnega leta 1926, **najmlajši** pa je Alpski vrt na Lajnarju iz leta 2022.

Največ rastlin, kar 700 različnih premore prav tako Juliana, **najmanj** pa Alpski vrt na Lajnarju, okoli 20.

Najvišje ležeči je Botanični vrt na Velem polju z začetkom na nadmorski višini 1.800m, **najnižje ležeča** pa je Juliana na skromnih 800m n.v.

Najlažji dostop je do Juliane in Alpskega vrta Golte, kamor se pripeljemo z avtom. **Najzahtevnejši dostop** je do Botaničnih vrtov na Velem polju in Črno prstjo, kjer je potrebno pešačiti po strmem terenu več kot 2 uri. **Posebno doživetje** pa gotovo nudi **dostop** do Alpskega vrta na Lajnarju in na Veliki planini, kamor se lahko pripeljemo **s sedežnico**. Tudi Golte imajo svojo posebnost, **vožnjo z gondolo** do Hotela Montis in potem kratek spust po cesti do Alpskega vrta.

Alpski botanični vrt Juliana in Alpski vrt Golte sta **zasajena, rastline so bile tja prenesene. Imata vstopnino**, medtem ko v ostalih štirih alpskih vrtovih lahko opazujemo alpsko floro v povsem **naravnem okolju in brez vstopnine**.

Alpska vrtova na Golteh in Veliki planini se nahajata **v Kamniško Savinjskih Alpah**, ostali štirje so del **Julijskih Alp**.

Alpski botanični vrt Juliana je zavarovan kot **spomenik oblikovane narave** in je uvrščen med botanične vrednote državnega pomena. Je tudi del **Triglavskega narodnega parka**. Alpski vrt Golte je del **krajinskega parka**. Botanični vrt pod Črno prst je na področju **Nature 2000**. Botanični vrtec na Velem polju se nahaja v ožjem območju **Triglavskega narodnega parka**.

Glavni izziv, s katerimi se srečujejo praktično v vseh alpskih vrtovih, je predvsem **vzdrževanje teh vrtov**. Vremenske neprilike, vedno toplejša klima, pomanjkanje strokovnega kadra in prostovoljcev kot tudi finančnih sredstev otežujejo njihovo delo.

V Alpskem botaničnem vrtu Juliana jim podnebne spremembe otežujejo presajanje in vzgojo rastlin. Imeli so že nekaj vetrolomov, ki so zelo hitro spremenili razmere v vrtu in zato je bilo potrebno zasaditev načrtovati drugače. Problem je tudi kader, saj vrtnarjev, ki bi živeli v Trenti, ni prav veliko. Želeli bi si še več botaničnih znanstvenih raziskav, a žal se tudi tu srečujejo s pomanjkanjem strokovnega kadra in posledično premalo časa. Tudi njihova želja po večjem številu vodenih ogledov je povezana ravno s financami in kadrom. Poleg vsega tega pa se večkrat srečujejo z nerealnimi pričakovanji obiskovalcev. Le ti pričakujejo, da bo Juliana od maja do septembra v bujnem razcvetu in da bodo vsakič lahko videli celotno paleto cvetoče alpske flore. V naslednjem letu bodo praznovali 100 let obstoja in zagotovo je to tako spodbuda kot potrditev za odlično delo, morda pa tudi priložnost za rešitev katerega od izzivov.

V Alpskem vrtu Golte, ki je v času od otvoritve leta 2002 do danes doživel tako dobre kot manj dobre čase, priznavajo da je prav vzdrževanje alpskega vrta največji izziv.

Novo vodstvo podjetja Golte, d.o.o., si prizadeva, da bi Alpski vrt Golte ne samo obnovili, temveč tudi ustrezno vzdrževali skozi vsa nadaljnja leta. Predvidena je obnova vrta do spomladi leta 2026.

Tudi Bohinjci, ki premorejo eno najbogatejših področij alpske flore, se ubadajo z izzivi vzdrževanja **obeh botaničnih vrtov, tako na Velem polju kot pod Črno prstjo**. Oddaljen pristop do obeh botaničnih vrtov, ki ga morajo opraviti peš, vedno manjše število prostovoljcev in finančnih sredstev jim zagotovo ni v pomoč. A na srečo so ti ljudje močno zaljubljeni v alpsko floro, čutijo veliko pripadnost gorski naravi, poleg tega so že zgodovinsko trdoživi in zato vedno najdejo rešitev.

Alpski vrt na Lajnarju je sicer najmlajši, saj so ga odprli šele leta 2022, a ekipa Turističnega centra Soriške planine deluje zelo zagnano. Alpski vrt so ustanovili z namenom ozaveščanja in ohranjanja narave, kar so zagotovo dobri temelji.

In tudi na **Veliki planini** se čuti optimizem.

Zato lahko v prihodnost alpskih vrtov optimistično gledamo tudi mi. Če pa bi našli način za sodelovanje in povezanost vseh alpskih vrtov pri nas, bi to zagotovo pripomoglo tako k njihovi večji prepoznavnosti, kot tudi izmenjavi dobrih praks.

Tabela 1: Primerjava alpskih vrtov

NAZIV ALPSKEGA VRTA	Leto ustan	Število rastlin	Nadmorska višina	Vstopnina DA/NE	Upravitelj
Alpski botanični vrt Juliana	1926	700	800m	DA	Prirodoslovni muzej Ljubljana
Botanični vrt na Velem polju	1978	135	1.817m	NE	PD Boh. Bistrica in PD Srednja vas
Alpski vrt Golte	2002	70	1.380m	DA	Golte, d.o.o
Botanični vrt pod Črno prstjo	2009	100	1.346m – 1.550m	NE	PD Bohinjska Bistrica
Alpski vrt Velika Planina		77	1.500m – 1.660m	NE	Velika planina, d.o.o.
Alpski vrt na Lajnarju	2022	20	1.520m – 1.550m	NE	TC Soriška planina, d.o.o

4. CVETKOVA POT – PREDLOG POVEZAVE ALPSKIH VRTOV

Pri zbiranju podatkov za seminarsko nalogo sem na spletu z izjemo Alpskega botaničnega vrta Juliana, naletela na skope in pomanjkljive informacije o slovenskih alpskih vrtovih. Našla sem kakšen članek v časopisu, objavo Planinskega društva, brošuro o vrtu bolj redko. Želela bi si več informacij, združenih v celoto. Ob obisku alpskih vrtov sem na poteh, ki se vijejo skozi vrtove, videla ogromen potencial za predajanje znanja tudi mlajšim in skupno občudovanje lepote, ki se razprostirajo kamor oko seže. Tako sem prišla na idejo, da bi lahko bila ta povezava alpskih vrtov s skupnim vodilom, **otroška/mladinska transferzala ali pot**. Kar bi lahko bistveno pripomoglo k osveščanju o tem našem bogastvu, naši naravni dediščini.

Škrata Cvetko in Cvetka bi bila glavna lika. Sta prijatelja škrata Cojzka, ki že biva v Alpsem botaničnem vrtu Juliana v Trenti. Ker **Juliana v letu 2026 praznuje 100 - obletnico**, bi se škrata pridružila praznovanju. Skupaj z otroci bi spoznavali alpske rastline v alpskih vrtovih Slovenije. Povezali bi npr. 4-5 od opisanih alpskih vrtov. Botanični vrt pod Črno prstjo in Botanični vrtec na Velem polju bi zaradi otrokom težjega, daljšega dostopa, lahko zamenjali z dolinsko varianto, kot je Willomitzerjeva botanična pot v Stari Fužini ali Botanična pot Goričca. Bohinjci premorejo namreč cel botanični kvartet, v bistvu bi lahko naredili takšno povezavo štirih poti kar sami.

Pristop s škrati se mi zdi primeren zato:

- ker so majhni po višini in se otroci lažje poistovetijo z njimi.
- ker slovijo po svoji modrosti in zato veliko vedo o alpskih rastlinah, znamenitih botanikih in gorskem življenju nasploh
- ker imajo čarobno moč in te lahko, če se v naravi grdo obnašaš tudi kaznujejo

Iz naše ljudske mitologije je jasno, da absolutno ni dobro, da se kakšnemu škratu zameriš. To pa se lahko zelo hitro zgodi, če si neprijazen do živali, rastlin, če zganjaš hrup, če trgaš gorske rože ali če jih pohodiš. Med škratje metode kaznovanja spada najmanj to, da se spotakneš in grdo prevrneš, izgubiš kakšen svoj predmet, se izgubiš in zatavaš med prepade, škratje pa znajo celo zakuhati nevihto in neurje. **Za bajeslovne slovenske škrate je značilno, da so varuhi narave**, zlasti živali in rastlin ter imajo do svojih varovancev zelo osebni odnos. To pomeni, da štejejo zvončice (Zoisove in ostale), petoprstnike, krvomočnice, telohe in zvončke za svoje prijatelje. **Škrata Cvetka in Cvetko bi znala o vseh rastlinah veliko povedati**, kje so doma, kako živijo, kaj jim škoduje... In seveda bi poznala tudi znamenito zgodbo o zvončici, ki kar naprej kuha mulo. Otrokom so zgodbe zelo pomembne, tako bajeslovne kot zgodbe, ki temeljijo na resničnih dejstvih. In skozi vse to bi dosegali **naš glavni namen, to je vzgajati otroke v spoštovanju do rastlin, živali in narave nasploh**.

Težavo vidim v tem, da razen Julijane ni alpskih botaničnih vrtov, ki bi imeli organizirane obiske. Vem pa, da so si iz zlatih časov Alpskega vrta Golte vsi - mladi in starejši zapomnili gospoda s klobukom na glavi, ki jih je pričakal na vhodu v vrt in pripovedoval zanimive zgodbe.

Morda bi si lahko pomagali s tem, da bi za **Cvetkovo pot pripravili knjižico - na pol dnevnik, na pol delovni zvezek**, kamor bi bilo treba ob zgodbicah in škratjih navodilih tudi kaj narisati, napisati, pobarvati, prilepiti, pridobiti žig in rešiti kakšno škratjo

uganko. Tudi **družabna igra, ki bi jih spodbujala k razmišljanju o ohranitvi alpske flore**, bi bila odlično orodje. Podloga zanjo bi lahko bila že vpeta v knjižico, ob obisku alpskih vrtov, pa bi v vsakem (v planinski koči ali drugem objektu) za nagrado pridobili žig in po eno figuro, ki bi bila npr. v obliki gorske cvetlice iz lesa. Igralci te družabne igre, ki bi jih zastopale figure, ki bi se premikale po poljih, bi se morali izkazati v poznavanju rastlin, ki bi jih ob metanju kocke srečali na poti skozi alpski vrt. Če bi npr. 'pohodili' kakšno zavarovano rastlino, bi morali za kazen par polj nazaj, če bi 'zganjali hrup' ali 'odvrgli odpadek' bi imel za kazen dodatno vprašanje, če bi 'naleteli na kaj slastnega (npr. brusnice, borovnice, gozdne jagode...)' bi lahko tam malo ostali in en krog ne bi metali kocke... Tako igro bi lahko imeli tudi v planinskih kočah - zlasti tistih, ki imajo naslov Družini prijazna koča.

V projekt bi se lahko vključila tudi PZS preko Komisije za varstvo gorske narave. Zagotovo pa bi ob dovršeni izdelavi projekta lahko dobili tudi kakšna nepovratna finančna sredstva. Prepričana sem, da bi projekt podprle tudi vse občine, v katerih so alpski vrtovi ter druge organizacije. **Skupen nastop alpskih vrtov**, urejene poti sredi prečudovite gorske flore in zgodbe škratov Cvetka in Cvetke bi zagotovo pritegnila otroke oz. družine. Doživljajske zgodbe štejejo, te si otroci, pa tudi starši zapomnijo. Takšna predstavitev lahko postane naša pomembna **priložnost, da mladim v roke, glavo in srce položimo znanje o gorski flori preko doživetja**. Preko žive izkušnje: z očmi – gledanje cvetlic, z ušesi – poslušanje zgodb, z gibalno aktivnostjo - hojo, vključimo lahko tudi vodene dejavnosti z dotikom..... možnosti je veliko. ☺

Naša dolžnost je, da tako bogato alpsko botanično dediščino predstavimo mlajši generaciji na privlačen, izkustven način. To je namreč ena od najboljših možnosti, da jo bodo tudi oni cenili in spoštovali, jo čuvali in ohranili ter jo v dobri kondiciji in neokrnjeno predali naprej.

*Škratek Cvetko se odpravi
po čudoviti gorski naravi.
Rož'ce vijol'čne, rumene, rdeče,
že mu srce vriska od sreče.*

*Po stezicah previdno hodi,
da kakšne rož'ce ne pohodi.
Da bi še dolgo barvito cvetele
in nikoli ne ovenele.*

5. ZAKLJUČEK

Raziskovalno delo za seminarsko nalogo mi je bilo v velik izziv. Ko sem si na začetku izbrala tematiko alpskih vrtov, si obsežnosti in raznolikosti le te nikakor nisem predstavljala. Informacije na spletu so bile skope in razdrobljene, z izjemo Alpskega botaničnega vrta Juliana so vsi drugi pomanjkljivo predstavljeni ali pa jih sploh ni. Zato sem se na pot zbiranja podatkov odpravila na 'star način', z obiski v živo, s telefonskimi klici na Planinska društva, s poizvedovanjem pri planinskih prijateljih. Vsak je nekaj vedel, je nekaj slišal, me napotil naprej. Neizmerno sem hvaležna za to. Saj me je ravno ta način združil s podobno mislečimi sogovorniki, od katerih sem črpala informacije, znanje in jih občudovala zaradi njihove globoke ljubezni do ohranjanja gorske narave, strasti do svojega dela ali ljubiteljskega preživljanja prostega časa.

Trudila sem se, da bi bila moja seminarska naloga s podatki o zgodovini, pomenu, z opisom aktualnih alpskih vrtov in predlogi za dopolnitev doživetij, koristna za vse, ki se s tem področjem ukvarjajo. Da bi bila **spodbuda za kakšen skupni projekt, povezanost, skupno predstavitev in s tem večjo prepoznavnost alpskih vrtov.** Morda moj predlog Cvetkove poti pade na plodna tla. ☺

Tema alpskih vrtov je tako obširna in vabljiva, da bi se lahko naredilo še dosti več in kar kliče po nadaljevanju. Saj do rožic, bistva alpskih vrtov, sploh nismo prišli. Potem je tu še skok k sosedom, že takoj za mejo imamo uspešen in priljubljen Alpski botanični vrt na Dobraču. Tudi po Evropi jih je kar dosti s primeri dobrih praks, nekateri tudi na prostovoljni bazi.

Tudi mi lahko gremo na teren. Vsi, ki so vpleteni v urejanje in vzdrževanje alpskih vrtov, so si namreč edini, da je prav vzdrževanje največji izziv, s katerim se soočajo. V večini primerov je namreč prepuščeno dobri volji posameznikov ali društev. Zato jim vsaka pomoč pride prav.

Vedno sem občudovala gorske rožice. Kako malo potrebujejo, tako časa kot zemlje, da se razvijejo v svojo najlepšo različico. Iz najmanjše špranje sredi kamnite stene te pričaka barvit venec gorskega cvetja, na neprijaznih meliščih utrejo svojo pot le najbolj vztrajne. Ljudje bi se lahko marsikaj naučili od njih. Predvsem to, da lahko tudi v nepopolnih okoliščinah vztrajamo in pokažemo svoje najlepše barve.

VIRI IN LITERATURA

Draskobler I., Strgar P.: *Rastlinstvo Črne prsti in njena Botanična pot*, Turizem Bohinj, 2017

Občina Tolmin: *Baška grapa, neokrnjena narava in srčni ljudje*, brošura

Pogačar Špenko A.: *Velika planina - Alpski vrt v naravi*, brošura, 2022

Praprotnik N.: *Alpinetum Juliana in drugi alpski botanični vrtovi v Sloveniji*, PV 1984/08

Praprotnik N.: *Alpski botanični vrt Juliana*, Ljubljana, Prirodoslovni muzej Slovenije, 2011

Vinšek A.: *Alpski vrtovi v službi zaščite alpske flore*, PV 1962/07

Zgonik A.: *Alpski botanični vrt Juliana: osrečujoče počivališče bogov*, Delo, 17.5.2011

Zupanc M., Fajdiga M., Čop J.: *Botanični vrtec Velo polje*, brošura, Društvo Jarina Bohinj, 2003

Leksikon Cankarjeve založbe, Nova izdaja, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1988

Otvoritev prenovljenega alpskega vrta na Golteh,
https://www.Si21.com/svet/otvoritev_prenovljenega_alpskega_vrta_na_golteh